

Patrimoniul

RESTAURAREA UNEI FARFURII APARTINÂND CULTURII ARHEOLOGICE SIGHIȘOARA – WIETENBERG (SEC. AL XV-LEA Î. HR.)

Sorina Parchirie

Cultura Wietenberg (așezarea eponimă la „Dealul Turcului,” fost Wietenberg, lângă Sighișoara) are o arie de răspândire largă, ocupând aproape toată Transilvania. Sunt cunoscute peste 500 de puncte cu descoperiri aparținând acestei culturi (din toate fazele).¹

În anul 1899 Carl Seraphin a început săpăturile arheologice pe „Dealul Wietenberg/Turcului”, situat la ieșirea din Sighișoara, pe partea dreaptă a drumului care duce spre Târgu-Mureș. În acest sit istoric au fost descoperite mai multe artefacte ale acestei importante culturi arheologice din epoca bronzului-mijlociu (cultura Sighișoara - Wietenberg, 1800-1300 î.Hr.). Despre această cultură materială se găsesc informații valoroase în scrierile lui Carl Seraphin, în studiile lui Kurt Horedt și, mai recent, în monografia scrisă de Nikolaus Boroffka.² Cele peste 500 de situri ale acestei culturi arheologice sugerează un nou mod de viață, cu o economie bazată pe creșterea vitelor.³

Ceramica acestei culturi se caracterizează printr-o mare varietate de forme incluzând oale, cești, castroane, străchini lobate, farfurii, strecurători, capace etc. Vasele sunt decorate prin incizare, imprimare (ambele cu pastă albă), prin împunsături fine și reliefări. Motivele sunt constituite din benzi de creștături sau împunsături fine, romburi, triunghiuri sau meandre hașurate. Printre vasele ceramice sunt și vase cu decor atât în interior, cât și în exterior (vezi *Pl. I*). Majoritatea formelor prezente în așezarea Wietenberg descoperită la Sighișoara fac parte din categoria veselei de masă și se plasează în sfera artefactelor de lux. Aceste vase se bucură de o ornamentație cu o simbolistică

¹ *Istoria României*, redactată de prof. univ. dr. Mihai Bărbulescu, prof. univ. dr. Dennis Deletant, m. de onoare al Acad. Române Keith Hitchins, m. coresp. al Acad. Române Șerban Papacostea, m. coresp. al Acad. Române Pompiliu Teodor, București, Ed. Enciclopedică, 1999, p. 20.

² *Istoria Românilor*, vol. I, Moștenirea timpurilor îndepărtate, coordonatori acad. Mircea Petrescu-Dâmbovița, Alexandru Vulpe, m. coresp. al Acad. Române, București, Editura Enciclopedică, 2001, p. 255

³ Kurt Horedt, Carl Seraphin, *Die prähistorische Ansiedlung auf dem Wietenberg bei Sighișoara-Schässburg*, Bonn, 1971, p. 115

specială. Este vorba de farfurii și străchini din ceramică fină, lustruită, cu desene complicate, ce ar putea avea o semnificație mai profundă.⁴

Ceramica este extrem de importantă pentru arheologi, deoarece prin intermediul ei se pot defini grupele culturale cunoscute până în prezent precum și ariile lor de răspândire. Pe baza studiului ceramicii pot fi depistate centrele de olari.

Olăritul este un meșteșug care presupune îndemnare și cunoștințe despre procesul tehnologic al preparării lutului și al decorării acestuia. Olarii se așezau, de obicei, în zone apărate de pericolul invaziilor, în regiuni deluroase sau muntoase, foarte rar în zonele de câmpie. O condiție necesară era proximitatea carierelor de lut și a pădurilor, de unde olarii își luau lemnul necesar arderii vaselor. Acești meșteri aveau răbdarea frământării lutului, știința de a căuta materia primă, îndeletnicirea de a învăța roata și de a manipula materialul, precum și simțul de a introduce aer în cuptor, pentru a-i oferi ceramicii coloritul și arderea oxidantă sau reducătoare. Când piața se acoperea sau apăreau alte motive care limitau vânzarea acestor obiecte, meșterii se deplasau în alte regiuni geografice pentru a-și asigura bunăstarea. Un olar putea să trăiască fără a practica agricultura și vânătoarea. Produsele lui erau accesibile și indispensabile vieții cotidiene, așadar, erau mereu cerute. Olarul din acest punct de vedere nu era neapărat un artist.

Toată această evoluție a facilitat și a transmis până în contemporaneitate o modalitate de exprimare artistică bazată, pe abilitățile creative ale meșteșugarilor.

Farfuria Wietenberg, care a fost restaurată, a fost descoperită în săpăturile arheologice ale lui Carl Seraphin din anii 1902- 1904. Desenele lui Kurt Horedt, publicate în revista *Dacia* din anul 1960 nu a surprins și marginea supraînălțată a strachinii. Această margine a fost refăcută în procesul de restaurare, pe baza celor cinci fragmente ceramice, păstrate la Muzeul de Istorie Sighișoara. (vezi *foto*)

Material și tehnică:

Strachină cu marginile supraînălțate din ceramică neagră, pastă semifină, luciu metalic, decor incizat, încrustație albă.

Decor:

Decor complex, aplicat pe ambele fețe.

Fața interioară: în zona centrală – decor stelat alcătuit din 11 volute înscrise într-un cerc punctat, dublat de un cerc din linie continuă. În continuare există cinci spirale mari înlănțuite, cu suprafețele interioare hașurate cu puncte, la care se adaugă cinci cercuri în linie continuă, dublate de

⁴ Gheorghe Baltag, *Sighișoara înainte de Sighișoara*, București, Editura Oscar Print, 2000, pp. 52-53.

cinci suprafețe triunghiulare hașurate. Urmează mai multe cercuri concentrice alcătuite din puncte și triunghiuri hașurate. Marginea supraînălțată prezintă o ornamentație incizată, constând dintr-un șir de triunghiuri alternative hașurate și nehașurate.

Fața exterioară: decor central stelat, alcătuit din mai multe volute având în centru trei cercuri concentrice. În continuare se dezvoltă mai multe cercuri concentrice și un cerc din volute hașurate, linii punctate și linii continue.⁵

Operații de restaurare efectuate:

Farfuria a fost descoperită sub forma unor fragmente (5), care reprezentau aprox. 50% din întreg. Datorită faptului că modelul a fost foarte vizibil atât pe față, cât și pe spate, piesa a putut fi restaurată în întregime, respectând normele de restaurare și conservare.

Operațiile de restaurare s-au desfășurat în mai multe etape și anume:

Piesa a fost spălată în apă distilată pentru îndepărtarea depunerilor de praf de pe suprafață, urmând apoi uscarea la temperatură ambientală, pe hârtie de filtru, în poziție de repaus.

Cele cinci fragmente au fost reasamblate cu Aracet (acetat de polivinil). După uscarea la temperatură ambientală s-a realizat completarea părților lipsă cu ghips prin metoda negativului cu ceară. (vezi *Anexa*)

Finisarea piesei a fost executată în tehnică manuală cu bisturiul. Integrarea cromatică s-a realizat cu ajutorul culorilor tempera, trecându-se la conservarea ei prin pensulare fină cu lac Paraloid. Obiectul restaurat se află expus în expoziția de bază a Muzeului de Istorie din Sighișoara, sala de arheologie - epoca bronzului, cultura materială Sighișoara- Wietenberg.

⁵ Descrierea piesei arheologice a fost făcută în luna septembrie 2020 de către dr. Gh. Baltag, expert-arheolog.

**THE RESTORATION OF A BOWL FROM
THE SIGHIȘOARA – WIETENBERG ARCHEOLOGICAL CULTURE (15th
CENTURY BC)
(SUMMARY)**

The article presents the restoration process of a bowl from the Sighișoara - Wietenberg archeological culture, which was discovered in the archeological excavations of Carl Seraphin from Wietenberg/Turcului Hill (1902-1904). The Wietenberg culture (the eponymous settlement at „Dealul Turcului,” formerly Wietenberg, near Sighișoara) has a wide area, occupying almost all of Transylvania. More than 500 points with discoveries belonging to this culture (from all phases) are known.

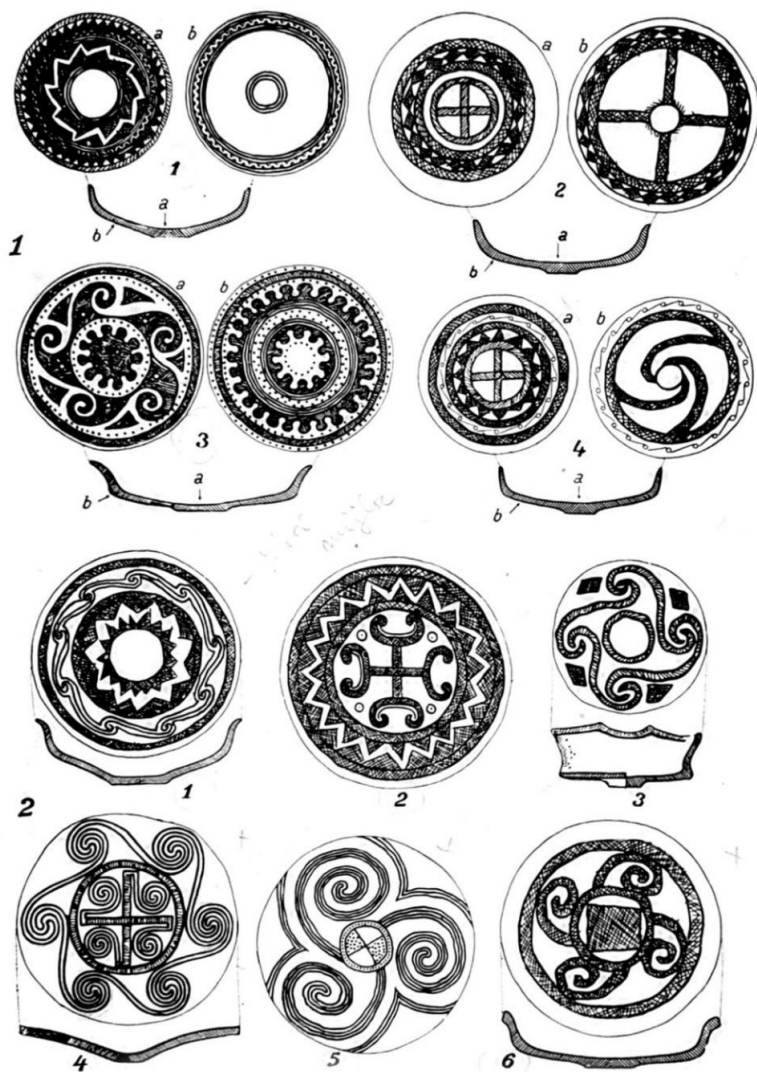
The author describes the complex decor of the bowl and the steps of the restoration, the materials and the methods used to accomplish this task.

The restored piece is displayed today at the History Museum from Sighișoara, the archeological exhibition, section - The Bronze Age.

Cuvinte cheie: Sighișoara, arheologie, restaurare, farfurie, Wietenberg.

Key words: Sighișoara, archeology, restoration, bowl, Wietenberg.

Anexa



Pl.1 Decorarea interioară și exterioră a bolurilor și farfuriilor aparținând culturii arheologice Wietenberg (după K. Horedt, *Die Wietenbergkultur in Dacia. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne*, nouvelle série, IV, 1960, p. 122).



Farfuria înainte de restaurare.

